

СОЦІАЛЬНИЙ ЗАХИСТ ОСІБ ІЗ СІМЕЙНИМИ ОБОВ'ЯЗКАМИ, ЯКІ Є ПОЛІЦЕЙСКИМИ: ПРОБЛЕМИ ВИЗНАЧЕННЯ СУБ'ЄКТІВ ПРАВА НА СОЦІАЛЬНИЙ ЗАХИСТ

ПОНОМАРЕНКО Оксана Михайлівна - кандидат юридичних наук, доцент кафедри цивільно-правових дисциплін і трудового права імені проф. О. І. Процевського ХНПУ ім. Г. С. Сковороди

Orcid.org/0000-0001-6394-1834

КОВАЛЕНКО Олена Олександрівна - доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри цивільно-правових дисциплін і трудового права імені професора О.І.Процевського ХНПУ ім. Г. С. Сковороди

ORCID 0000-0002-0883-9869

УДК 349.3

DOI 10.32782/LAW.UA.2023.1.31

Постановка проблеми. Соціальний захист осіб із сімейними обов'язками є важливим напрямом державної політики, адже саму ці особу є відповідальними за виховання майбутніх членів суспільства. Тому держава має формувати напрями своєї підтримки даних осіб та оформлювати їх у магістральні напрями своєї політики у вигляді дієвого механізму забезпечення їх прав таким чином, щоб враховувати таку диференціюючу обставину як наявність сімейних обов'язків щодо осіб, які реалізують своє право на працю. Політика держави у питанні визначення суб'єктів права на конкретний вид соціального захисту не може носити волюнтаристський характер, вона має бути зумовлена об'єктивними обставинами та закономірностями (наприклад, метою конкретного виду соціального захисту, специфікою діяльності суб'єкта тощо) та ґрунтуватися на правових засадах і міжнародних стандартах у сфері прав людини. На жаль, у чинному законодавстві України в галузі соціального захисту поліцейських та членів їхніх сімей присутні ознаки дискримінації, що прямо суперечить міжнародним стандартам і є підставою для критики та зауважень з боку ЄСПЛ та інших міжнародних органів і організацій. **Метою** цієї наукової статті є визначення кола членів сім'ї поліцейського, які об'єктивно, на засадах принципу застосування однакових механізмів захисту до осіб, що перебувають в аналогічній ситуації або відповідним чином аналогічних ситуаціях, мають право на соціальний захист, зумовлений специфікою діяльності поліцейського. **Висновок.** Соціальний захист поліцейських, обтяжених сімейними обов'язками, включає в себе соціальний захист

як самого поліцейського, так і членів його сім'ї. Коло членів сім'ї, яким держава надає право на соціальний захист, об'єктивно зумовлене видом сімейних відносин і залежить від виду засобів соціального захисту. Закріплюючи коло членів сім'ї, які мають право на певний вид засобів соціального захисту, держава повинна уникати дискримінації та керуватися у своїй діяльності принципом, згідно з яким, держава повинна застосовувати однакові механізми до осіб, які перебувають в аналогічній ситуації або відповідним чином аналогічних ситуаціях. У зв'язку з цим право на соціальний захист повинно мати не тільки подружжя як члени сім'ї поліцейського, а й інші особи, які перебувають з поліцейським у стабільних сімейних відносинах (спільно проживають, мають спільний побут, пов'язані сімейними правами та обов'язками), аналогічних шлюбу.

Ключові слова: соціальний захист, право соціального захисту, особи із сімейними обов'язками, соціальна допомога, медичне забезпечення, житлове забезпечення, Національна поліція України, члени сім'ї, дискримінація, заборона дискримінації, право на працю.

Постановка проблеми

Ефективність правового регулювання безпосередньо залежить від чіткого визначення в законодавстві суб'єктів правовідносин – носіїв суб'єктивних прав та обов'язків. Особливої актуальності це набуває в тих галузях права, в яких саме держава визначає тих суб'єктів, які наділяються певним суб'єктивним правом. До такої сфери правового регулювання належить і право соціального захисту.

Політика держави у питанні визначення суб'єктів права на конкретний вид соціального захисту не може носити волюнтаристський характер, вона має бути зумовлена об'єктивними обставинами та закономірностями (наприклад, метою конкретного виду соціального захисту, специфікою діяльності суб'єкта тощо) та ґрунтуватися на правових засадах і міжнародних стандартах у сфері прав людини. На жаль, у чинному законодавстві України в галузі соціального захисту поліцейських та членів їхніх сімей присутні ознаки дискримінації, що прямо суперечить міжнародним стандартам і є підставою для критики та зауважень з боку ЄСПЛ та інших міжнародних органів і організацій.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

В Україні проблеми соціального захисту поліцейських досліджувалися в працях таких вчених як Н.Б. Болотіна, В.С. Венедіктов, С.В. Венедіктов, М.І. Іншин, Клемпарський, К.Ю. Мельник, С.М. Прилипко, О.М. Ярошенко та інших. Однак, слід зазначити, що в існуючих дослідженнях акцент робиться на аналізі соціального захисту безпосередньо самих поліцейських. Проблемам же соціального захисту членів сім'ї поліцейських з боку вчених уваги практично не приділялося.

Формулювання цілей статті

Метою цієї наукової статті є визначення кола членів сім'ї поліцейського, які об'єктивно, на засадах принципу застосування однакових механізмів захисту до осіб, що перебувають в аналогічній ситуації або відповідним чином аналогічних ситуаціях, мають право на соціальний захист, зумовлений специфікою діяльності поліцейських.

Виклад основного матеріалу

Відповідно до ст. 1 Конституції України, Україна є соціальною, правовою державою, в якій відповідно до ст. 3 Конституції людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються найвищою соціальною цінністю. При цьому права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави. А утвердження і забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави.

Одним із найважливіших основних прав людини, які належать до другого покоління

прав, є право на соціальний захист. Досить тривалий час основною відмінністю між громадянськими і політичними правами та соціально-економічними правами вважалося те, що права людини першого покоління покладають на державу негативні зобов'язання (обов'язок не перешкоджати людині у здійсненні її права), а права людини другого покоління покладають на державу позитивні зобов'язання (обов'язок створити умови для здійснення людиною її прав). Однак у сучасній теорії прав людини ця відмінність піддається сумніву й заперечується. Так, автори роботи «The Justiciability of Social and Economic Rights: An Updated Appraisal» зазначають, що це ствердження ґрунтується на хибному уявленні про природу обох наборів прав. Усі права людини вимагають від держав поєднання негативної та позитивної поведінки та різного рівня ресурсів. Водночас автори цієї праці застерігають, що хоча, за загальним визнанням, соціальні та економічні права часто вимагають відносно більших дій держави для їхньої реалізації, аніж громадянські та політичні права, ця відмінність розділяє два набори прав скоріше за ступенем, аніж за видом [1]. Таким чином, право людини на соціальний захист покладає на державу значний обсяг позитивних зобов'язань щодо створення умов для здійснення особою права на соціальний захист. Не випадково, соціальний захист часто розглядають як невід'ємну складову політики держави, відповідальної за добробут, розвиток і безпеку своїх громадян [2]. Дійсно, «соціальний захист як складова політики притаманний сучасним демократичним державам, які на перше місце ставлять людину та існують для її захисту» [3, С. 108].

При цьому слід зазначити, що головним напрямом держави щодо соціального захисту є допомога не лише вразливим верствам населення, а й заохочення окремих видів діяльності у специфічних умовах, зокрема, у системі органів внутрішніх справ [4, С. 210].

Соціальний захист поліцейських є важливим напрямом політики держави у сфері соціального захисту, що зумовлено специфікою професійної діяльності поліцейських, яка зумовлена двома факторами. По-перше, поліцейські виконують суспільно важливу діяльність, пов'язану зі службою суспільству шляхом забезпечення охорони прав і свобод людини, протидії злочинності, підтримання

публічної безпеки та порядку. Саме тому, соціальний захист поліцейських є засобом залучення в цю сферу найбільш якісно професійних працівників. Необхідно погодитися з Л. А. Марусевич у тому, що від рівня соціального захисту працівників поліції здебільшого залежить якісний рівень кадрового складу власне органу поліції [5, С. 31]. По-друге, професійна діяльність поліцейських пов'язана з небезпекою та підвищеним ризиком для життя і здоров'я. Саме тому, держава має створити дієву систему соціального захисту на випадок настання таких ризиків. У всьому світі на соціальний захист співробітників правоохоронних органів звертають особливу увагу, адже їхня професійна діяльність досить часто пов'язана з великою небезпекою та високим рівнем ризику [6, С. 65].

З огляду на ці два фактори, слід зазначити, що в Україні передбачено засоби соціального захисту як для будь-якого працівника Національної поліції, так і засоби соціального захисту на випадок настання в житті поліцейського певної події (загибель, втрата працездатності тощо).

Саме тому, вважаю, що визначення соціального захисту поліцейських як сукупність юридичних норм і гарантій, спрямованих на регламентацію професійної діяльності Національної поліції за рахунок державного бюджету в напрямі соціальної та матеріальної підтримки працівників поліції у зв'язку з втратою ними працездатності, інвалідністю, настанням пенсійного віку, професійними захворюваннями та іншими обставинами, передбаченими спеціальними законами [7], є достатньо вузьким, та не охоплює всіх напрямів соціального захисту поліцейських.

Більш повне визначення соціального захисту працівників поліції дає Х. С. Босак, на думку якої, він має містити комплекс заходів, спрямованих, по-перше, на компенсацію обмежень, об'єктивно зумовлених характером діяльності, по-друге, на реалізацію соціальних очікувань працівників, покладених в основу їхнього професійного вибору, по-третє, на нейтралізацію чинників, що перешкоджають ефективній службовій діяльності [8]. Однак, і такий підхід не відображає всіх напрямів соціального захисту працівників поліції, оскільки політика держави у сфері соціального захисту працівників поліції охоплює також і соціальний захист працівників поліції, обтяжених сі-

мейними обов'язками через надання права на окремі види соціального захисту членам сім'ї поліцейського. І це не випадково. Члени сім'ї поліцейського також змушені відчувати певні витрати, пов'язані з професійною діяльністю поліцейського (щільна зайнятість, ненормований робочий день, нервові перенавантаження від страху за життя і здоров'я члена сім'ї – поліцейського). Крім того, реалізація права на працю поліцейським є професійною діяльністю із підвищеним ризиком для життя та здоров'я, а отже ризиковий характер професії поліцейського підвищує ймовірність втратити годувальника в разі смерті поліцейського або значно зменшити дохід до сімейного бюджету (у разі заподіяння шкоди його здоров'ю). Таким чином, наявність у сім'ї поліцейського створює підвищені ризики в питанні одержання утримання для тих членів сім'ї, які матеріально залежать від поліцейського (діти, непрацездатні батьки, чоловік або дружина та інші). Саме тому, система соціального захисту працівників поліції повинна включати також і соціальний захист членів його сім'ї.

Варто також зазначити, що соціальний захист поліцейських та членів їхньої сім'ї містить у собі як загальні засоби соціального захисту (наприклад, право на отримання пенсії; право на отримання пенсії у зв'язку з втратою годувальника), так і спеціальні засоби, передбачені виключно для працівників поліції. Такі спеціальні засоби соціального захисту працівників поліції передбачені в Законі України «Про Національну поліцію». Згідно із Законом «Про Національну поліцію» соціальний захист поліцейського та членів його сім'ї містить у собі такі види соціальних засобів: медичне забезпечення, житлове забезпечення, одноразова грошова допомога в разі загибелі (смерті) або втрати працездатності поліцейського; пільги на навчання дітей поліцейських.

Як слушно зазначає Б. О. Логвиненко, основною складовою соціального захисту в системі органів внутрішніх справ є саме медичне забезпечення, суспільна цінність якого проявляється в його призначенні – заходи з підтримання належного рівня охорони здоров'я співробітників, що сприятимуть більш ефективному виконанню покладених на них завдань [4, С. 210]. Право на медичне забезпечення включає два напрями: право на безоплатне медичне забезпечення (обслуго-

вування) у закладах охорони здоров'я МВС України та право на пільгове реабілітаційне, санаторно-курортне лікування, оздоровлення та відпочинок у медичних реабілітаційних центрах, санаторіях, будинках відпочинку, пансіонатах та оздоровчих закладах Міністерства внутрішніх справ України.

Відповідно до ч. 1 ст. 95 Закону «Про Національну поліцію» поліцейським гарантується безоплатне медичне забезпечення в закладах охорони здоров'я Міністерства внутрішніх справ України, а члени сім'ї поліцейських мають право на безоплатне медичне обслуговування в закладах Міністерства внутрішніх справ України. При цьому до членів сім'ї поліцейських відносяться (дружина (чоловік); діти до 18 років, а в разі їхнього навчання у вищих навчальних закладах – до 23 років); а також члени сімей поліцейських, які загинули (померли), пропали безвісти, стали особами з інвалідністю під час проходження служби в поліції (в тому числі під час участі в міжнародних миротворчих операціях).

Поліцейські та члени їхніх сімей (дружина (чоловік), діти до 18 років, а в разі їхнього навчання у вищих навчальних закладах – до 23 років) мають право на пільгове реабілітаційне, санаторно-курортне лікування, оздоровлення та відпочинок у медичних реабілітаційних центрах, санаторіях, будинках відпочинку, пансіонатах і оздоровчих закладах Міністерства внутрішніх справ України за рахунок бюджетних коштів. При цьому поліцейські сплачують 25 відсотків, а члени їхніх сімей – 50 відсотків собівартості путівки в таких закладах та інших відповідних закладах. Члени сімей поліцейських, які загинули (померли) під час проходження служби в поліції, мають право на безоплатне санаторно-курортне лікування та оздоровлення один раз на два роки. До таких членів сімей належать: дружина (чоловік), якщо вона (він) не одружилися вдруге, діти до 18 років, а в разі їх навчання у вищих навчальних закладах – до 23 років, а також діти з інвалідністю з дитинства (незалежно від віку).

Житлове забезпечення поліцейських та членів їхніх сімей здійснюється шляхом першочергового, позачергового надання житла, надання жилого приміщення в гуртожитках та службового жилого приміщення, а також надання компенсації за найм житла.

Право на надання одноразової грошової допомоги в разі загибелі (смерті) або втрати

працездатності поліцейського мають члени сім'ї, батьки та утриманці загиблого (померлого) поліцейського. При цьому члени сім'ї та батьки загиблого (померлого) поліцейського визначаються відповідно до Сімейного кодексу України, а утриманці – відповідно до Закону України «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб».

Соціальний захист дітей поліцейських у сфері надання навчання здійснюється шляхом надання переважного права зарахування до ліцеїв системи Міністерства внутрішніх справ України та вступу поза конкурсом за особистим вибором спеціальності до державних і комунальних вищих та професійно-технічних навчальних закладів України для навчання за рахунок коштів державного та місцевих бюджетів.

Таким чином соціальний захист поліцейських, обтяжених сімейними обов'язками, зачіпає основні важливі в житті кожної людини сфери – охорону здоров'я, освіту, житло та матеріальне забезпечення. Слід зазначити, що здійснення права на соціальний захист, яке надано членам сім'ї поліцейського, залежить від чіткого закріплення в законі осіб, які належать до членів сім'ї. При цьому діяльність держави в питанні визначення членів сім'ї, яким надається право на конкретний вид соціальної допомоги, має бути об'єктивно обумовленою. Відсутність у переліку членів сім'ї хоча б однієї категорії осіб є не чим іншим як позбавленням права на соціальний захист цих суб'єктів за певною ознакою, що необхідно розглядати як дискримінацію.

Аналіз законодавства України у сфері соціального захисту членів сім'ї поліцейських показує, що члени сім'ї поліцейських, яким держава надає право на соціальний захист, прямо названі в законі. Однак коло членів сім'ї відрізняється залежно від виду соціальної допомоги. Так, якщо право на медичне забезпечення надається лише подружжю та дітям поліцейських, то право на надання одноразової грошової допомоги в разі загибелі (смерті) або втрати працездатності поліцейського надається ширшому колу осіб – членам сім'ї, батькам та утриманцям загиблого (померлого) поліцейського. Такий підхід, слід визнати виправданим, оскільки суб'єктний склад права на соціальний захист може об'єктивно відрізнятися. Кожен вид соціальної допомоги

має певну мету, тому й суб'єкти будуть різні. Однак у законі має бути чітко позначено, хто конкретно входить до тієї чи іншої категорії суб'єктів, яким надано право на соціальний захист. Такої чіткості немає, коли в законі закріплено право на отримання одноразової грошової допомоги в разі загибелі (смерті) або втрати працездатності поліцейського, члену сім'ї.

Коло членів сім'ї, які мають право на отримання одноразової грошової допомоги визначається відповідно до сімейного законодавства України. До них, крім подружжя і дітей, також належать інші особи, які спільно проживають із поліцейським, пов'язані спільним побутом і взаємними правами та обов'язками (ст. 3 СК). При цьому необхідно звернути увагу на те, що перелік підстав виникнення сім'ї в сімейному законодавстві є відкритим. У ч. 4 ст. 3 СК крім типових, найпоширеніших підстав виникнення сім'ї, вказано на те, що сім'я може створюватися і на інших підставах, не заборонених законом і таких, що не суперечать моральним засадам суспільства. У самому СК до такого юридичного факту, який прямо визнається державою як підстава виникнення сім'ї відноситься проживання однією сім'єю жінки та чоловіка без шлюбу. При цьому відповідно до ч. 2 ст. 21 СК проживання однією сім'єю жінки та чоловіка без шлюбу не є підставою для виникнення у них прав та обов'язків подружжя. Таке застереження має суттєве значення у сфері соціального захисту. Так, такі особи, незважаючи на наявність сімейних стосунків із поліцейським, не мають права на медичне забезпечення, оскільки як уже було зазначено, у ч. 4 ст. 95. Закону «Про Національну поліцію» прямо сказано, що право на медичне забезпечення має лише подружжя, до якого, згідно із сімейним законодавством належать виключно особи, які перебувають у шлюбі – сімейному союзі жінки та чоловіка, зареєстрованому в органі державної реєстрації актів цивільного стану.

Актуальним питанням у сфері набуття правового статусу члена сім'ї в сучасних умовах є правовий статус одностатевих осіб, які проживають однією сім'єю. У чинному законодавстві України правовий статус таких осіб не визначено. Сімейний кодекс України і шлюб, і фактичні шлюбні відносини визначає виключно як союз різностатевих осіб (чоловіка та жінки). Такий підхід українського законо-

давства не відповідає європейським стандартам у сфері прав людини. В одному з останніх рішенні ЄСПЛ щодо України [9] зазначено, що наявна правова база в Україні визнає два типи стосунків для різностатевих пар: шлюб та фактичний сімейний союз, коли жінка та чоловік «живуть як сім'я без шлюбу». Хоча рівень правового захисту значно відрізняється залежно від того, який із двох вищезгаданих правових статусів має пара, слід зазначити, що наявність того чи іншого правового статусу не нав'язується державою і не впливає з будь-якої об'єктивної реальності, а є суто власним вибором пари. Заявникам (одностатевій парі) відмовлено в будь-якому такому виборі. На відміну від пар різної статі, які вважають за краще не одружуватися з особистих причин і водночас мають право, принаймні, на певне юридичне визнання та захист через своє життя як де-факто сім'ї, одностатеві пари не мають доступу до шлюбу в Україні та не можуть отримати будь-якої альтернативної форми юридичного визнання, що, на думку Суду, є рівнозначним дискримінації за ознакою їхньої сексуальної орієнтації.

У Резолюцію ПАРЕ 2239 (2018) «Приватне та сімейне життя: досягнення рівності незалежно від сексуальної орієнтації Асамблея закликає держави-члени Ради Європи: 1) привести свої конституційні, законодавчі та нормативні положення і політику щодо одностатевих партнерів у відповідність до прецедентного права ЄСПЛ у цій сфері і відповідно: забезпечити, щоб одностатеві партнери мали певну правову базу, яка забезпечує визнання і захист їхніх союзів; надати рівні права одностатевим і гетеросексуальним парам щодо спадкування та оренди; забезпечити, щоб партнери однієї статі, незалежно від правового статусу їхнього партнерства, кваліфікувалися як утриманець для цілей медичного страхування тощо [10]. Безумовно, що надання рівних прав має торкнутися і сфери соціального захисту.

Таким чином, у питанні визначення суб'єктного складу права на соціальний захист членів сім'ї поліцейського існують дві основні проблеми.

Перша проблема є основоположною, системоутворюючою для правової системи України. Її суть ґрунтується на принципі, який чітко сформульований у прецедентній практиці ЄСПЛ. Згідно з цим принципом держава

повинна застосовувати однакові механізми до осіб, які перебувають в аналогічній ситуації або відповідним чином аналогічних ситуаціях. Різні підходи до таких осіб є дискримінаційними, якщо вони не мають об'єктивного та розумного обґрунтування, іншими словами, якщо вони не переслідують законну мету або якщо немає розумної співмірності між використовуваними засобами та метою, яку вони мають бути досягнуті [11].

Згідно з цим принципом, особи однієї статі, які перебувають у стабільних сімейних відносинах, перебувають в аналогічній ситуації з подружжям і повинні мати рівні умови визнання та захисту з боку держави, зокрема й у сфері соціального захисту. Незважаючи на те, що цей принцип у практиці ЄСПЛ застосовується частіше саме до одностатевих сімейних союзів, вбачається, що він має бути використаний і щодо осіб, які перебувають у фактичних сімейних відносинах. Таким чином, право на соціальний захист як члени сім'ї поліцейського (право на медичне забезпечення, право на житлове забезпечення, право на одержання одноразової допомоги) повинно бути надано, подружжю, а також особам, які фактично проживають однією сім'єю (незалежно від статі)¹.

Друга проблема пов'язана з механізмом здійснення права на соціальний захист особами, які проживають однією сім'єю (перебувають у фактичних сімейних відносинах). На відміну від подружжя, правовий статус якого підтверджується документом – Свідоцтвом про шлюб, правовий статус члена сім'ї осіб, які перебувають у фактичних сімейних відносинах, документально не підтверджений і потребує встановлення в судовому порядку. У зв'язку з цим до п. 4 розділу III Наказу МВС України «Про затвердження Порядку та умов виплати одноразової грошової допомоги у разі загибелі (смерті) чи втрати працездатності поліцейського», який стосується переліку документів, на підставі яких, надається одноразова грошова допомога, необхідно додати рішення суду про визнання факту проживання з поліцейським однією сім'єю.

¹ Щодо одностатевих пар такий захід є тимчасовим, доти, доки сімейне законодавство України не буде приведені у відповідність до європейських стандартів, згідно з якими держава зобов'язана створити механізм безперечної легалізації сімейних стосунків для одностатевих пар (шлюб, інститут зареєстрованого партнерства тощо).

Висновок

Усе вищевикладене дає змогу дійти наступних висновків.

Соціальний захист осіб, що реалізують своє право на працю і є обтяженими сімейними обов'язками, включає в себе соціальний захист як самої цієї особи, так і членів її сім'ї. Відповідно, соціальний захист поліцейських, обтяжених сімейними обов'язками, включає в себе соціальний захист як самого співробітника поліції, так і членів його сім'ї.

Коло членів сім'ї, яким держава надає право на соціальний захист, об'єктивно зумовлене видом сімейних відносин і залежить від виду засобів соціального захисту. Закріплюючи коло членів сім'ї, які мають право на певний вид засобів соціального захисту, держава повинна уникати дискримінації та керуватися у своїй діяльності принципом, згідно з яким, держава повинна застосовувати однакові механізми до осіб, які перебувають в аналогічній ситуації або відповідним чином аналогічних ситуаціях. У зв'язку з цим право на соціальний захист повинно мати не тільки подружжя як члени сім'ї поліцейського, а й інші особи, які перебувають зі співробітником поліції в стабільних сімейних відносинах (спільно проживають, мають спільний побут, пов'язані сімейними правами та обов'язками), аналогічних шлюбу.

Література

1. Nolan Aoife, Porter Bruce, Langford Malcolm. The Justiciability of Social and Economic Rights: An Updated Appraisal. URL.: https://www.researchgate.net/publication/228275150/The_Justiciability_of_Social_and_Economic_Rights_An_Updated_Appraisal
2. Москаленко В.В. Сутність соціального захисту та його місце у в політиці соціальної держави. Наукові записки. Т.21 С. 41–44. URL: http://ekmair.ukma.edu.ua/bitstream/handle/123456789/8399/Moskalenko_Sutnist.pdf?sequence=1&isAllowed=y
3. Коваленко О. О.. Концепт «право на соціальний захист». Збірник наукових праць ХНПУ імені Г. С. Сковороди «Право», [S.I.], п. 37, С. 108 URL: <http://journals.hnpu.edu.ua/index.php/law/article/view/12467>
4. Логвиненко Б. О. Медичне забезпечення як складова соціального захисту ОВС. Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ. 2007. № 2. С. 208–215.

URL: <https://www.google.com/url?sa=i&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&cad=rja&uact=8&ved=0CAIQw7AJahcKEwiQvNnsV4uAAxUAAAAHQAAAAQAw&url=https%3A%2F%2Fjournal.lduvs.lg.ua%2Findex.php%2Fjournal%2Farticle%2Fdownload%2F1010%2F906%2F&psi=g=AOvVaw2C3L64BjOYsRE7q9D0N9jm&ust=1689331354960610&opi=89978449>

5. Марусевич Д.О. Адміністративно-правове регулювання соціального захисту поліцейських: дис. ... д-ра філософ.: 081. Київ, 2021. 236 с.

6. Калашник, М. В. Соціально-правові гарантії забезпечення діяльності органів поліції / Калашник Марина Володимирівна // Європейські перспективи. – 2017. – № 1. – С. 64-68. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=A.SP.meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=evpe_2017_1_12

7. Іншин М.І. Сутність і значення поняття соціального захисту працівників поліції в сучасних умовах. *Вісник Чернівецького факультету Національного університету*. 2015. № 4. С. 269–277.

8. Босак Х.З. Щодо вдосконалення соціального захисту співробітників органів внутрішніх справ України. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ*. № 4. 2011. С. 154-166

9. CASE OF MAYMULAKHIN AND MARKIV v. UKRAINE // URL: <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22itemid%22%3A%22001-224984%22%7D>

10. Private and family life: achieving equality regardless of sexual orientation: Resolution 2239 (2018) // URL: <https://pace.coe.int/pdf/6fb1986fc00fd9020c39417cf9218a15a53c2ea88df6eb1ddc9887754adc260/res.%202239.pdf>

11. Шальк і Копф проти Австрії (Schalk and Kopf v. Austria) // URL: <https://hudoc.echr.coe.int/fre#%7B%22itemid%22%3A%22002-912%22%7D>

SOCIAL PROTECTION OF PERSONS WITH FAMILY RESPONSIBILITIES WHO ARE POLICE OFFICERS: PROBLEMS OF DEFINING THE SUBJECTS OF THE RIGHT TO SOCIAL PROTECTION

Statement of the problem. Social protection of persons with family responsibilities is an important direction of state policy, because these persons themselves are responsible for the educa-

tion of future members of society. Therefore, the state should form the directions of its support for these persons and formalize them into the main directions of its policy in the form of an effective mechanism for ensuring their rights in such a way as to take into account such a differentiating circumstance as the presence of family responsibilities towards persons, who exercise their right to work. The State's policy on determining the subjects of the right to a particular type of social protection cannot be voluntary, it must be conditioned by objective circumstances and patterns (e.g., the purpose of a particular type of social protection, specifics of the subject's activities, etc.) and be based on legal principles and international human rights standards. Unfortunately, current Ukrainian legislation on social protection of police officers and their family members contains signs of discrimination, which directly contradicts international standards and is the basis for criticism and comments from the ECtHR and other international bodies and organisations. **The purpose** of this research article is to determine the circle of police officers' family members who, objectively, on the basis of the principle of applying the same protection mechanisms to persons in a similar situation or similar situations, are entitled to social protection due to the specifics of the activities of the National Police of Ukraine. **Conclusion.** Social protection of police officers burdened with family responsibilities includes social protection of both the police officer and his/her family members. The circle of family members to whom the state grants the right to social protection is objectively determined by the type of family relations and depends on the type of social protection means. When establishing the circle of family members entitled to a particular type of social protection, the state should avoid discrimination and be guided in its activities by the principle that the state should apply the same mechanisms to persons in similar situations or similar situations. In this regard, not only spouses as family members of a police officer should have the right to social protection, but also other persons who are in stable family relations with a police officer (cohabitate, have a common household, are bound by family rights and obligations), similar to marriage.

Keywords: social protection, the right to social protection, persons with family responsibilities, social assistance, medical care, housing, National Police of Ukraine, family members, discrimination, prohibition of discrimination, right to work,